



L'Associació Joan Fuster prepara una petició als ajuntaments de Sueca i Palafrugell per tal que els dos municipis s'agermanen en un any com aquest on coincideixen les celebracions dels seus fills més il·lustres: Joan Fuster i Josep Pla.

Paisatges units per la lletra

Dos escriptors: Josep Pla, el viatger, i Joan Fuster, el sedentari, que tenen en comú molt més que la llengua i el calendari vital. Ambdós van compartir molts i bons moments de conversa i camaraderia i, afortunadament, molts d'ells van quedar reflectits en la seua obra. Aquesta relació fructífera ha motivat una iniciativa de l'Associació Joan Fuster, presidida per Vicent Ventura, que tractarà de fer més públics aquells encontres, personals o literaris, i fixar-los de manera documental. Es tracta, senzillament, d'agermanar els pobles natals dels dos escriptors, Sueca (la Ribera) i Palafrugell (l'Empordà).

Els dos municipis es preparen per celebrar un any de promoció i homenatge als respectius escriptors. L'Any Pla commemora el centenari del naixement d'aquest escriptor, i l'Any Fuster, el 75 aniversari del naixement i el cinquè de la mort de l'assagista de Sueca i l'agermanament seria l'excusa ideal per crear una línia de col·laboració.

De moment, només hi ha hagut contactes informals de membres de l'associació amb els dos alcaldes, Salvador Gil, de Sueca i Francesc Suné, de Palafrugell,

que han acollit molt bé la proposta. L'associació elabora actualment un document, per concretar totes les activitats que es derivarien de la iniciativa, que serà presentat en breu als dos ajuntaments. Els promotors pretenen que en les respectives commemo-



Josep Pla i Joan Fuster van tenir una relació intensa que es reflecteix en molts escrits sobre les obres i les personalitats respectives. La iniciativa pretén de recopilar-les.

racions es dedique una part a recordar la relació entre els dos escriptors i aprofundir així les comunicacions entre els dos pobles. Com a memòria escrita del fet, Maria Josep Cortès, professora d'Història a la Universitat de València, ha començat a recopilar els textos dels dos autors on cadascú d'ells parla de la figura, l'obra i el poble de l'altre. Són molt diversos. Segons la pròpia Maria Josep Cortès: "s'aprecien molt bé les diferències entre els estils i les

preocupacions dels dos escriptors. Fuster té molts textos on fa crítica literària de l'obra de Pla, i en canvi, fins ara, no he trobat cap referència a Palafrugell, o els paisatges que envolten l'univers de Pla. Tot i que Fuster, que era poc viatger, sí que va anar a Palafru-

ARXIU

gell. Al contrari, Pla té moltes descripcions de Sueca i els seues paisatges". El periodista Vicent Martí, fundador de la Societat d'Amics, Coneguts i Saludats de Josep Pla, coincideix en les diferències: "Pla és qui descriu i conta. Fuster no. Pla és un narrador, amb preocupació pels paisatges i el detall, que fa un treball molt diferent del de Fuster."

L'Associació Joan Fuster té previst

publicar després aquesta recerca en un mateix volum. Entre els fragments, EL TEMPS n'ha seleccionat un (Veg. requadre) on els dos escriptors comenten un mateix moment, des de perspectives ben diferents. Es tracta d'una visita de Pla a Sueca feta durant l'estiu del 1953. Ell i Fuster recorren el trajecte que separa la ciutat de la Ribera, de València. El paisatge impressiona Pla, que el qualifica de "realment magnífic". I són les qualificacions de Pla les que pro-

Impressions d'un panorama

Així, deia que els tarongers m'agradaren, perquè em semblà que el paisatge que formaven era útil, positiu, reditiu—des del punt de vista dels diners, s'entén— i concret. Quan vaig dir a Joan Fuster aquesta meua manera de veure les coses, em mirà sorprès. Aquesta sorpresa em demostrà, per primera vegada, que Fuster era un pur intel·lectual. Quin paisatge li agradava, al senyor Fuster? Jo he conegut i tractat intel·lectuals, poetes, escriptors, persones importants, a qui agradaven els paisatges estèrils, o sigui el Sàhara. El seu punt de vista era, naturalment, estètic. Ara que s'escau, declararé que no he sabut mai el que és l'estètica, ni l'art, ni totes aquestes impressionants collonades, que només poden tenir el valor de sortir un moment de la vulgaritat universal i general i que després d'aquest esglaió ja no es pot passar.

L'estètica, l'art, la filosofia de l'art, ha destruït la tradició artística, perquè sempre l'art havia estat utilitari: la utilitat religiosa, política, patriòtica, senyorial, feudal o monetària. Jo crec que l'art, com totes les coses d'aquest món, ha de ser utilitari, és a dir, alimentari, i en aquest moment, que hi ha tanta gent, ha de contribuir als ideals actuals. Quin paisatge defensa el senyor Fuster davant el paisatge utilitari dels tarongers? No ho vaig saber mai. Llavors Fuster era un jove, alt, sec, esvelt, que tenia un tic al nas que semblava—quan se li produïa— que bufava.



Paisatge de Sueca. Els arrossars, els tarongers, les hortes, provoquen en Fuster i en Pla opinions disjunts.

Quan Josep Pla vingué al meu poble, va passar-se l'estona elogiant-me el paisatge. Davant l'arrossar pulcre, davant les hortes fines i arreglades que travessàvem camí de València, Pla em repetia: "És bonic! I és bonic perquè és ric!". Sentint-lo, jo pensava en un vell paper de don José Ortega y Gasset, una remota pàgina d'*El espectador*. No vaig gosar recordar-la a Pla, que

ARXIU

precisament acabava de reprotxar-me "un excés de cultura germànica passada per Madrid"—o, dit d'una altra manera: massa reminiscències de formació amb el segell de la *Revista de Occidente*. Citar Ortega aleshores, encara que només fos a títol "documental" hauria estat com donar-li la raó, i la veritat és que jo no estava disposat a tant. Però les paraules d'Ortega em ballaven pel cap i per contrast, naturalment. Josep Pla m'havia formulat una "interpretació econòmica del paisatge"

—"és bonic perquè és ric"—: allò que el senyor Ortega escrivia era tot el contrari. (...).

Confesso que el tema, en ell mateix, no arriba a apassionar-me. Mai no he estat massa sensible als encants del paisatge: això és una de les moltes limitacions que em reconec. Per *paisatge* entenc una concepció de la terra—en el sentit més ampli del vocable *terra*— basada en el pur plaer visual: un simple objecte de contemplació. Un tros de geografia es converteix en "paisatge" quan l'apreciem "només" amb els ulls.

Josep Pla (*Direcció Lisboa*)

Joan Fuster (*L'home mesura de totes les coses*)

voquen l'estranyesa de Fuster, i l'estranyesa de Fuster la que provoca la intriga de Pla. Pla acabarà considerant Fuster "un nyicris. És un home que no menja res, que fuma, beu, sent música i llegeix". I Fuster ratificarà la seua idea que Pla amaga sota el treball d'escriptor la figura d'un pagès profundament preocupat pel rendiment agropequari: "Pla no s'enganya: no negligeix mai la constatació del diner, *deus ex machina* de la nostra societat. En té plena cons-

ciència, i aquesta consciència irri-ga tots els seus escrits. A escala de pagès—i dins la seva temàtica rural—, el factor econòmic pren, en Pla, la figura de la propietat rústica. No és ell un *kúlak*? Un pagès té sempre "la mirada fixa sobre el rendiment", diu Pla. Un *kúlak*—i tot pagès si no és un *kúlak* és aspirant a *kúlak*— fixa la mirada en el rendiment i en el títol jurídic que li permet d'apropiar-se'l. Qualsevol pàgina descriptiva de Pla, observada a contraclaror, com

observariem un full de paper de barba, hi deixa veure, en filigrana, el Registre de la Propietat".

Des del paisatge de Sueca una reflexió sobre l'estil, sobre la propietat o el mateix sentiment del paisatge. Només un exemple d'una relació que pot reportar alguna sorpresa, sempre enriquidora; una excusa perfecta per ajuntar esforços, al nord i al sud del Sènia, en un any de celebracions.

Jordi Sebastià